

Ballade van de kunstenaar

Toelichting vooraf

Ik werd gevraagd een bijdrage te leveren voor deze eerste editie van de Cultuurtalkshow in de vorm van een gesproken column. Nou, als beeldend kunstenaar en schrijver, zou je zeggen dat dit me op het lijf geschreven is, dus driftig begon ik al mijn ideeën over de waarde van kunst op papier te zetten. Maar uiteindelijk ontstond er een soort gedicht. Dat is geen column, maar zo gaat dat nu eenmaal als je iets creatiefs maakt, je weet vaak alleen waar je begint, maar niet waar het eindigt. Maar voor ik aan dat gedicht begin, wil ik toch nog een paar dingen over de waarde van kunst zeggen in proza:

Als kunstenaar heb ook ik vier jaar van mijn leven geploeterd op de kunstacademie en nog altijd neem ik mijn vak bloedserieus. Ik ben vanuit dit gekleurd oogpunt dus voor onvoorwaardelijke steun aan de kunst, zoals je wellicht begrijpt.

Tegelijkertijd vind ik dat er vaak een potje van wordt gemaakt in de kunstwereld.

Door zowel subsidienten en kunstenaars, als door politici en kunstliefhebbers.

Zo zwichten ze om de beurt toch meer dan eens voor het geld, en laten ze de barre zoektocht van de autonome kunst liever voor wat het is.

Soms ook hangen overheidssubsidies teveel af van de smaak en de vriendjes van de individuen die de subsidies mogen uitdelen.

En soms zijn het ook de kunstenaars zelf die er überhaupt niet in slagen om een goede subsidieaanvraag te doen. Vaak omdat ze er zelf niet genoeg werk van maken, maar meestal omdat het aanvragen van subsidies een tijdrovende klus is, waar de meeste kunstenaars bovendien geen kaas van hebben gegeten.

Veel kunst in galerieën en musea hangt er daardoor, ondanks alle goede bedoelingen, niet omdat het nou zo'n goede kunst is, maar omdat het populaire of goed gehypete kunst is. Wat goede kunst is, dat laat ik even in het midden, maar goede kunst kan in mijn ogen niet ontstaan als er teveel financiële druk op ligt. Probeer maar eens een meesterwerk te maken als je weet dat je bankrekening nog maar voor een week geld bevat. Je zult dan toch iets moeten zien te verdienen met dat meesterwerk, en dus verandert je intrinsieke motivatie van de wens om een meesterwerk te maken, naar de wens om een meesterwerk te maken dat geld oplevert.

En daar zit 'm de crux. Wil een kunstenaar goede kunst maken, dan zal hij zijn beeldende onderzoek in alle vrijheid moeten kunnen uitvoeren, net zoals een wetenschappelijk onderzoeker die vrijheid nodig heeft. Het zou mooi zijn als de maatschappij daar, net als voor wetenschappelijk onderzoek, iets voor over heeft: voor de cultuurmakers van haar cultuur. Andere wegen naar het vrije kunstenaarschap, die kunstenaars nu vaak noodgedwongen bewandelen, zijn immers vaak niet zo rooskleurig. Zo heb ik er bijvoorbeeld voor gekozen om via andere wegen mijn brood te verdienen, zodat ik zonder de inmenging van geld, mijn kunst kan maken. Ik heb daardoor wel minder tijd voor mijn kunstpraktijk en mijn naasten lijden er ook onder dat ik op deze manier kunstenaar ben, want ik draai iedere week overuren die niks opleveren. Bovendien lijkt ik daarmee soms iemand die voor de hobby kunst maakt, maar kunst is voor mij allerm minst een hobby; kunst doe je niet voor de leuk. Het is keihard werken om iets goeds te kunnen maken. Geld verdienen, dat doe ik er noodgedwongen naast, als hobby. Het is het offer dat ik maak om als maker vrij te zijn om de kunst te maken die ik goed

vind, en dat is kunst die de wereld bewondert, haar bevraagt, haar soms betreurt, die de wereld kritisch onder de loep durft te nemen, haar ook wel eens een hak zet en die schijnt heeft aan alle meningen. En die kunst is zeker van een bepaalde schoonheid, maar die schoonheid is godzijdank van een hele andere orde dan de schoonheid van kunst die geen andere kwaliteiten heeft dan 'mooi boven de bank' te kunnen hangen.

Ballade van de kunstenaar

U zegt dat ik een maker ben
Veroorzaker van beeld en taal
En dat ik overeind moet staan
Even bekoorlijk als magistraal

Stuiten mijn veren u tegen de borst?
Wees niet bevreesd;
Mijn grillen zijn volstrekt normaal

Ik jaag op spoken in mijn hoofd
En loop in lompen van zuiver goud
Spring in 't rond als een wild dier
Vier feest in 't kreupelhout

Doch waarom zoveel misverstand?
Mijn grillen zijn volstrekt normaal

Want als er eenmaal ruimte is
Gaan alle registers open
Zing ik rood, geel en blauw tegelijk
En gaat fantasie vrijelijk lopen

Ik spreid al mijn kunsten tentoon
Maak duizend glimmende regenbogen
Werp reserves vrolijk van de baan
En geef iedereen in het donker een kus

Maar maakt u zich vooral geen zorgen
Mijn grillen zijn volstrekt normaal

Waarom dan toch altijd dat geleuter?
Kunst is geen item dat ter discussie staat
Geen ezelsoor in een beleidsplan,
Geen andermans veer om mee te pronken
Geen weldoener voor Jan en Alleman

Het vergt dan ook moed om kunst te maken
Maar misschien nog wel meer...
om de kunstenaar los te laten

Om hem vrij te laten dwalen
Geen kant-en-klare praal te verwachten
Om uw ogen te sluiten en af te wachten
Er met blote voeten middenin te gaan staan
En hem liefkozend een zetje te geven

Gaat u met me mee?